

Oorlog in Oekraïne

‘Om ter Poolst’: verkiezingen slaan barst in eensgezind front

De Poolse verkiezingscampagne leidt tot spanning tussen Oekraïne en Polen. De beslissing om geen wapens meer naar Oekraïne te sturen, is een pijnlijke barst in wat een eensgezind front leek. Niemand lijkt de kwestie op de spits te willen drijven. TOMMY THijs

De Oekraïense president Volodymyr Zelensky was in april nog in Warschau. Polen ontpopte zich als een van de gulste donateurs van zijn land. © NURPHOTO VIA GETTY IMAGES

Op het allerhoogste niveau voerden Oekraïne en Polen gisterennamiddag spoedoverleg. Met bemiddeling van Litouwen spraken Oekraïens president Volodymyr Zelensky en zijn Poolse collega Andrzej Duda in de marge van de VN-vergadering in New York af dat ze hun meningsverschillen rond de uitvoer van graan zo snel mogelijk zullen proberen oplossen.

Het gesprek kwam er na een harde quote van de Poolse premier Mateusz Morawiecki woensdagavond. “We dragen niet langer wapens over aan Oekraïne, omdat we nu onszelf bewapenen met modernere wapens”, zei Morawiecki vlakaf toen een journalist hem vroeg of zijn land Kiev zou blijven steunen. Een dag eerder had Duda Oekraïne al met een drenkeling vergeleken. “Iemand die verdrinkt, is extreem gevaarlijk, omdat hij je naar de diepte kan trekken. Hij kan degene die hem redt laten verdrinken.”

Het waren harde uitspraken van nochtans een van de meest nauwe en trouwe bondgenoten van Oekraïne. De NAVO-lidstaat spaarde de afgelopen negentien maanden kosten noch moeite om in zijn opslagplaatsen op zoek te gaan militair materieel dat Oekraïne moest helpen het Russische leger het hoofd te bieden. Het resultaat: honder-

den tanks, pantservoertuigen, pantserhouwitseren en zelfs MiG-gevechtsvliegtuigen werden richting front verscheept. Met 3 miljard euro aan militaire steun toonde het nochtans zelf niet in het geld zwemmend Polen zich zo een van de meest gulle donateurs voor Oekraïne ter wereld.

Als grootste buurland in het westen ving Polen bovendien liefst 1,6 miljoen vluchtelingen op, op een eigen inwonertal van 38 miljoen. Bijna 1 miljoen vluchtelingen bevinden zich ook vandaag nog in het land.

VERKIEZINGSRETORIEK

Dat Morawiecki en Duda dan zo’n zware taal hanteerden, is opmerkelijk. “En toch ook weer niet”, zegt historicus en Oost-Europakenner Ivo van de Wijdeven. “De Polen trekken op 15 oktober naar de stembus, waar de regerende rechtse PiS-partij (*Recht en Rechtvaardigheid*, TT) het opneemt tegen het liberale Burgerplatform van ex-premier Donald Tusk. Je kan deze uitspraak daar onmogelijk los van zien. Ze is vooral verkiezingsretoriek voor binnenlands gebruik, bovendien een beetje gratis. Want in se klopt de uitleg van Morawiecki wel: Polen heeft gewoon amper nog materiaal op overschot dat het kan wegschenken zonder zelf in de problemen te komen.”

In Polen heerst over het algemeen grote consensus over de steun aan Oekraïne en de rol van Rusland als agressor. Benadrukken dat Polen de komende tijd vooral zijn eigen veiligheid zal versterken, ziet Van de Wijdeven dan ook als een poging van PiS om zich toch van de oppositie af te zetten, “als een wedstrijdje ‘om ter Poolst’”.

Maar meer nog speelt de strijd om de belangrijke stem van de Poolse boeren een rol. De Europese Commissie

besliste een week geleden om een einde te maken aan de importrestricties voor Oekraïens graan. Oost-Europese landen hadden daar dit voorjaar op aangedrongen nadat Oekraïne meer graan via de landsgrenzen was beginnen te exporteren. Door de Russische blokkade van zijn havens in de Zwarte Zee was dat in de praktijk nog de enige uitvoerroute. Dat overaanbod van goedkoop graan was een doorn in het oog van de boeren in onder andere Polen, Slowakije en Hongarije.

Die drie landen beslisten daarop om op eigen houtje door te zetten met de exportrestricties. De ruzie escaleerde helemaal met de uitspraken van Oekraïens president Zelensky bij de VN in New York. Zonder de landen bij naam te noemen zei Zelensky te betreuren dat er “politiek theater” gespeeld wordt dat enkel Rusland in de kaart speelt. Tegelijkertijd spande Oekraïne een zaak tegen de drie landen aan bij de Wereldhandelsorganisatie WTO. Dat alles tot woede van Polen. Bondgenoten publiekelijk onder druk zetten is niet de manier om tot een oplossing te komen, vond Warschau.

GOODWILL

Vraag is nu hoelang het geschil nog aanhoudt. Allicht zal Polen zijn toon weer milderden na de verkiezingen, denkt Van de Wijdeven. “Het land heeft

recent veel goodwill opgebouwd als een betrouwbare en sterke NAVO-partner. Het zal die status niet zomaar verspelen omwille van binnenlandse partijpolitiek.”

Morawiecki benadrukte dat zijn land Oekraïne blijft steunen. Ook vice-premier Jacek Sasin werd er gisteren op uitgestuurd om in de media te verkondigen dat Polen niet plots van kant is veranderd. Integendeel: lopende contracten en wapenleveringen gaan gewoon door, maar Polen moet nu even aan zijn eigen toekomst denken. Aan de belangrijke rol die de luchthaven van Rzeszów bij de grens met Oekraïne vervult als transporthub voor westers militair materieel verandert evenmin iets.

Beide landen lijken effectief te beseffen dat een breuk in de westerse eensgezindheid uiteindelijk slechts één partij in de kaart speelt: het Kremlin. Het Oekraïense ministerie van Landbouw liet weten dat er de komende dagen onderhandelingen zullen plaatsvinden om het graangeschil op te lossen. Met Slowakije werd alvast een oplossing gevonden om het embargo op graan in de toekomst te vervangen door een ander mechanisme. Mogelijk kan dat inspiratie bieden voor de gesprekken tussen Warschau en Kiev.

Militaire steun aan Oekraïne

In miljard euro

Land	Militaire steun
1 Verenigde Staten	42,10
2 Duitsland	17,09
3 Verenigd Koninkrijk	6,58
4 Noorwegen	3,69
5 Denemarken	3,50
6 Polen	3,00
7 Nederland	2,48
8 Canada	1,66
9 Zweden	1,47
10 Finland	1,22
11 Tsjechië	1,06
12 Litouwen	0,71
13 Slowakije	0,67
14 Italië	0,66
20 België	0,31

BRON IFW KIEL